

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τομ. 6, 2011

Ελληνικός πολιτισμός, νέες τεχνολογίες και ΑεξΑΕ: η θεματική ενότητα ΕΛΠ10 Εισαγωγή στη σπουδή του ελληνικού πολιτισμού στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και η εξέλιξή της (2007 – 2011)

Παπαϊωάννου Γεώργιος
Πετρίδης Αντώνης
<http://dx.doi.org/10.12681/icodl.687>

Copyright © 2011 Γεώργιος Παπαϊωάννου, Αντώνης Πετρίδης

To cite this article:

Παπαϊωάννου, & Πετρίδης (2011). Ελληνικός πολιτισμός, νέες τεχνολογίες και ΑεξΑΕ: η θεματική ενότητα ΕΛΠ10 Εισαγωγή στη σπουδή του ελληνικού πολιτισμού στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και η εξέλιξή της (2007 – 2011). Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 6, .

**Ελληνικός πολιτισμός, νέες τεχνολογίες και ΑεξΑΕ:
η θεματική ενότητα ΕΛΠ10 Εισαγωγή στη σπουδή του ελληνικού πολιτισμού στο
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και η εξέλιξή της (2007 – 2011)**

**OUC's Undergraduate Programme 'Studies in Hellenic Culture', new
technologies and OLDL: the Thematic Unit ELP 10 'Introduction to the study of
Greek culture' at the Open University of Cyprus and its development over time**

Γεώργιος Παπαϊωάννου
ΣΕΠ / Συντονιστής ΕΛΠ10
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
g.papaioannou@ouc.ac.cy

Αντώνης Πετρίδης
ΔΕΠ, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου /
ΑΚΥ ΕΛΠΟΛ 2009-11
apetrides@ouc.ac.cy

Abstract

This paper presents the four-year history of 'ELP10: Introduction to the study of Hellenic Civilisation', the introductory Course Module of the 'Bachelor in Hellenic Civilisation' Programme of Study, Open University of Cyprus. The role, the objectives, the innovative character including ICT e-learning applications and the prospects of the ELP10 Course Module are discussed.

Περίληψη

Η θεματική ενότητα «ΕΛΠ10: Εισαγωγή στη σπουδή του ελληνικού πολιτισμού» στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου και στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών «Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό» έκλεισε τέσσερα έτη κατά την ακαδημαϊκή χρονιά 2010-2011. Στην τετραετή αυτή πορεία της η ΕΛΠ10 πέρασε από διάφορες φάσεις, ανέπτυξε εκπαιδευτικό υλικό προσαρμοσμένο στη μεθοδολογία της ΑεξΑΕ, αναδιαρθρώθηκε, αξιοποίησε τις νέες τεχνολογίες σύγχρονης και ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης, καινοτόμησε και συντέλεσε καταλυτικά στην ανάπτυξη του συνόλου του Προγράμματος Σπουδών. Η εισήγηση αυτή παρουσιάζει τον ρόλο, τους στόχους, την τετραετή πορεία, τις εφαρμογές, τις καινοτομίες και τις προοπτικές της ΕΛΠ10 στο ΑΠΚΥ.

1. Εισαγωγή

Η ΕΛΠ10 είναι η εισαγωγική θεματική ενότητα στο προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Σπουδές στον ελληνικό πολιτισμό» (στο εξής: ΕΛΠΟΛ) της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου (στο εξής: ΑΠΚΥ). Όπως το σύνολο των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων του ΑΠΚΥ, η ΕΛΠ10 βασίζεται στις μεθόδους και τις εφαρμογές της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (στο εξής: ΑεξΑΕ), αξιοποιώντας πλήρως τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών σύγχρονης και ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης. Ο πλήρης τίτλος της είναι «ΕΛΠ10: Εισαγωγή στη σπουδή του ελληνικού πολιτισμού». Η παρακολούθησή της είναι υποχρεωτική και οι φοιτητές του Προγράμματος Σπουδών μας ενθαρρύνονται να επιλέξουν την ΕΛΠ10 ως την πρώτη θεματική ενότητα των σπουδών τους. Η συντριπτική λοιπόν πλειονότητα των φοιτητών μας εισάγεται στο Πρόγραμμα Σπουδών αλλά και γενικότερα στις σπουδές και στη μεθοδολογία της ΑεξΑΕ μέσω της ΕΛΠ10.

Η ΕΛΠ10 είχε και έναν άτυπο ρόλο στον ΕΛΠΟΛ. Ως η θεματική ενότητα με τους περισσότερους φοιτητές και τα περισσότερα μέλη ΔΕΠ και ΣΕΠ, αποτέλεσε το πεδίο πιλοτικών δράσεων, δοκιμών και εκπαιδευτικών εφαρμογών που στη συνέχεια μεταφέρονταν και εδραιώνονταν στο σύνολο των θεματικών ενότητων του ΕΛΠΟΛ. Η πορεία της ΕΛΠ10 από το 2007 έως σήμερα καθρεπτίζει σε σημαντικό βαθμό και την πορεία του ΕΛΠΟΛ.

2. Στόχοι της εισήγησης

Η προηγούμενη ακαδημαϊκή χρονιά (2010-2011) ήταν η τέταρτη ακαδημαϊκή χρονιά του ΕΛΠΟΛ στο ΑΠΚΥ. Ήταν επίσης η χρονιά κατά την οποία ο ΕΛΠΟΛ είχε τους πρώτους πτυχιούχους, οι οποίοι παρακολούθησαν επιτυχώς τρεις θεματικές ενότητες ανά ακαδημαϊκό έτος από τον Οκτώβρη του 2007 έως τον Μάιο του 2011. Κατά μία έννοια λοιπόν έκλεισε για το Πρόγραμμα Σπουδών μας ένας κύκλος, ο πρώτος κύκλος, και εδώ και λίγες εβδομάδες κυκλοφορεί το πτυχίο του ΕΛΠΟΛ στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας. Θεωρούμε ότι η συγκυρία αυτή είναι κατάλληλη για να παρουσιάσουμε για πρώτη φορά την εξελικτική πορεία της εισαγωγικής θεματικής ενότητας ΕΛΠ10 από τον Οκτώβριο του 2007 έως σήμερα.

Ειδικότερα η εισήγηση αυτή στοχεύει:

- να παρουσιάσει τον ρόλο και τους στόχους της ΕΛΠ10 στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών «Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό» του ΑΠΚΥ.
- να σημειώσει τα στάδια της εξελικτικής πορείας της ΕΛΠ10 από το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 έως σήμερα.
- να παρουσιάσει τις αποφάσεις που ελήφθησαν στην πορεία αυτή και να μοιραστεί σκέψεις και προβληματισμούς με κάθε ενδιαφερόμενο, ώστε να προετοιμαστούν τα επόμενα βήματά της.
- να καταδείξει την άρρηκτη σχέση της ΑεξΑΕ με τις νέες τεχνολογίες σήμερα.

3. Οι στόχοι, τα περιεχόμενα και τα εργαλεία της ΕΛΠ10 στον ΕΛΠΟΛ

Η ΕΛΠ10, ως η πρώτη και η εισαγωγική θεματική ενότητα στον ΕΛΠΟΛ, έχει διπλό ρόλο: από τη μια μεριά εισάγει τους φοιτητές στη σπουδή του ελληνικού πολιτισμού, από την άλλη εξοικειώνει τους φοιτητές με τις πρακτικές της ΑεξΑΕ στο ΑΠΚΥ, οι οποίες βασίζονται στην αξιοποίηση εφαρμογών σύγχρονης και ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης. Ως προς τον πρώτο ρόλο, οι επιμέρους στόχοι της ΕΛΠ10, όπως δηλώνονται τόσο στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου όσο και στην πλατφόρμα τηλεεκπαίδευσης του ΑΠΚΥ eClass, είναι οι ακόλουθοι:

- η παρουσίαση του θεωρητικού προβληματισμού που έχει αναπτυχθεί σχετικά με την έννοια του Πολιτισμού.
- η τροφοδότηση των φοιτητών/τριών με πληροφορίες σχετικά με τα βασικά εργαλεία, την τεχνική γλώσσα, τις θεωρητικές βάσεις και τους κεντρικούς προβληματισμούς της επιστημονικής έρευνας στο χώρο των Πολιτισμικών Σπουδών.
- η παρουσίαση των σημαντικότερων ιδιομορφιών των επιστημών που ασχολούνται με τη σπουδή του Πολιτισμού και ιδιαίτερα του παρελθόντος (Ιστορία, Αρχαιολογία, Κοινωνιολογία, Κοινωνική Ανθρωπολογία, Φιλολογία κ.ά.).
- ο προβληματισμός των φοιτητών/τριών σχετικά με τις ιδεολογικές (σύγχρονες και μελλοντολογικές) διαστάσεις της σπουδής του Πολιτισμού.
- η εξέταση του Πολιτισμού ως προϊόντος προς προβολή και κατανάλωση.

Οι θεωρητικοί αυτοί προβληματισμοί διενεργούνται σε συνάρτηση με την ιδιαιτερότητα των σπουδών στον Ελληνικό Πολιτισμό. Οι συσχετισμοί

επιτυγχάνονται μέσα από μελέτες συγκεκριμένων παραδειγμάτων από το χώρο της ελληνικής παράδοσης διαχρονικά.

Αναφορικά με τον δεύτερο ρόλο της ΕΛΠ10, αυτόν της εξοικείωσης με τις διαδικασίες και τις πρακτικές ΑεξΑΕ στο ΑΠΚΥ, η ΕΛΠ10 διδάσκει στους φοιτητές της:

- τον τρόπο μελέτης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στο πλαίσιο των αρχών της ανοιχτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης,
- τις μεθόδους συγγραφής επιστημονικών εργασιών,
- τον αποτελεσματικό προγραμματισμό της μελέτης τους μέσω του ακαδημαϊκού ημερολογίου,
- την αποτελεσματική και ουσιαστική επικοινωνία με τους ακαδημαϊκούς συμβούλους, με το προσωπικό του Πανεπιστημίου και με τους συμφοιτητές, καθώς και τη σχετική δεοντολογία,
- τις εκπαιδευτικές και επικοινωνιακές δυνατότητες και λειτουργίες της πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης του ΑΠΚΥ eClass, η οποία βασίζεται στο λογισμικό Moodle,
- τη λειτουργία και τη δεοντολογία του εργαλείου σύγχρονης τηλεεκπαίδευσης Elluminate Live!.

Ειδικότερα για τα δυο τελευταία (eClass και Elluminate Live!) πρέπει να τονιστεί ότι πρόκειται για ηλεκτρονικά διαδικτυακά εργαλεία που αξιοποιούν τις τελευταίες εξελίξεις των νέων τεχνολογιών, συνεχώς εμπλουτίζονται και αποτελούν τη σπονδυλική στήλη των σπουδών στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Οι φοιτητές μέσω του eClass έχουν πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό (αναγνώσματα, εναλλακτικό διδακτικό υλικό, οδηγούς μελέτης για τα υποχρεωτικά αναγνώσματα, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, εκπαιδευτικές δραστηριότητες, παρελθόντα εξεταστικά δοκίμια και οδηγούς απάντησης, συνόψεις των Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων κάθε τμήματος), υποβάλλουν τις εργασίες τους και τις λαμβάνουν σχολιασμένες και βαθμολογημένες, επικοινωνούν μεταξύ τους μέσω των ομάδων συζήτησης για ακαδημαϊκά και μη ακαδημαϊκά θέματα, ενημερώνονται για τις σημαντικές ημερομηνίες της ακαδημαϊκής χρονιάς (προθεσμίες, εξετάσεις, σεμινάρια / τηλεσεμινάρια, ό,τι άλλο). Με το εργαλείο σύγχρονης τηλεεκπαίδευσης Elluminate Live! οι φοιτητές παρακολουθούν παρουσιάσεις από τους συνδεδεμένους με το διαδίκτυο υπολογιστές τους στο χώρο τους και σε απευθείας σύνδεση, υποβάλλουν ερωτήματα στον ομιλητή, συμμετέχουν στη σχετική συζήτηση, εκφράζουν τα συναισθήματά και τις εντυπώσεις τους. Τέτοιες τηλε-συναντήσεις γίνονται σε επίπεδο τμήματος (τμηματικές τηλε-συναντήσεις) σύμφωνα με τον προγραμματισμό του ακαδημαϊκού Συμβούλου κάθε τμήματος, σε επίπεδο θεματικής ενότητας (διατμηματικό τηλεσεμινάριο) σε συγκεκριμένες ημερομηνίες γνωστές από την αρχή της ακαδημαϊκής χρονιάς, αλλά και σε επίπεδο Πανεπιστημίου. Είναι η σειρά διαλέξεων με τον τίτλο «Τηλεγόνεια». Οι διαλέξεις αυτές οργανώνονται από τη Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, λαμβάνουν χώρα στην Κύπρο με τη φυσική παρουσία κοινού και μεταδίδονται διαδικτυακά μέσω του εργαλείου Elluminate Live!, ώστε όλοι οι φοιτητές να μπορούν να παρακολουθήσουν και να συμμετέχουν από τον χώρο τους.

4. Η ΕΛΠ10 κατά την πρώτη της ακαδημαϊκή χρονιά στον ΕΛΠΟΑ (2007-2008)

Κατά τον πρώτο χρόνο λειτουργίας του Προγράμματος Σπουδών «Σπουδές στον ελληνικό πολιτισμό» η ΕΛΠ10 είχε τέσσερα τμήματα: δύο στην Κύπρο (στη Λευκωσία και στη Λεμεσό), ένα στην Αθήνα και ένα στη Θεσσαλονίκη. Κατά την

πρώτη αυτή ακαδημαϊκή χρονιά τα εργαλεία της από απόσταση εκπαίδευσης ήταν οι Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις (ΟΣΣ) και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Από τα μέσα της ακαδημαϊκής χρονιάς τέθηκε σε λειτουργία η ηλεκτρονική πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης eClass σε πιλοτικό στάδιο.

Στο επίπεδο της ύλης, η θεματική ενότητα ΕΛΠ10 βασίστηκε στο δίτομο διδακτικό εγχειρίδιο της θεματικής ενότητας ΕΛΠ10 του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (στο εξής: εγχειρίδιο ΕΑΠ), το οποίο εκδόθηκε το 1999 και το 2000. Ο πρώτος τόμος είναι το έργο Βούρτσης κ.ά. 1999 (βλ. παρακάτω, κεφ. 9 – παράρτημα Ι, για την πλήρη αναφορά). Ο δεύτερος τόμος είναι το έργο Γιαννόπουλος κ.ά. 2000 (βλ. παρακάτω, κεφ. 9 – παράρτημα Ι, για την πλήρη αναφορά). Το εγχειρίδιο αυτό είναι γραμμένο για τις ανάγκες της ΑεξΑΕ. Το κυρίως περιεχόμενο συνοδεύεται από περιλήψεις, στόχους για κάθε επιμέρους ενότητα ή/και κεφάλαιο, έννοιες/κλειδιά, αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, συνόψεις, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Η ύλη χωρίστηκε σε τέσσερις υποενότητες. Η πρώτη υποενότητα αφορούσε στην εισαγωγή στην πολιτισμική θεωρία και την ιστορία της αρχαιολογικής έρευνας στην Ελλάδα (Εγχειρίδιο ΕΑΠ, τ. Α', κεφ. 1-3). Η δεύτερη υποενότητα σχετιζόταν με την ελληνική γλώσσα και τον αρχαίο ελληνικό κόσμο (Εγχειρίδιο ΕΑΠ, τ. Α', κεφ. 4 και τ. Β', κεφ. 1-5), η τρίτη με το Βυζάντιο (Εγχειρίδιο ΕΑΠ, τ. Β', κεφ. 6-11) και η τέταρτη με τον νεοελληνικό διαφωτισμό (Εγχειρίδιο ΕΑΠ, τ. Β', κεφ. 12 και επιπλέον υλικό).

Κάθε υποενότητα εξεταζόταν με την εκπόνηση γραπτής εργασίας 2000 έως 2500 χιλιάδων λέξεων. Κάθε εργασία βαθμολογούταν με άριστα το 10. Απαιτούνταν τουλάχιστον 20 βαθμοί από τουλάχιστον τρεις εργασίες για την κατοχύρωση δικαιώματος συμμετοχής στις τελικές εξετάσεις. Ο βαθμός των εργασιών είχε ποσοστώση 30% στον τελικό βαθμό. Οι εργασίες παραδίδονταν αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και επιστρέφονταν στους φοιτητές διορθωμένες και σχολιασμένες αναλυτικά με ενεργοποιημένη την παρακολούθηση αλλαγών (track changes). Κάθε εργασία συνοδευόταν από αρχείο αναλυτικής βαθμολόγησης βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων. Με την παράδοση κάθε εργασίας μοιραζόταν επίσης στους φοιτητές οδηγός απάντησης της εργασίας, ο οποίος λειτουργούσε ως συμπληρωματικό εκπαιδευτικό υλικό. Στο τέλος της ακαδημαϊκής χρονιάς υπήρχε τρίωρη γραπτή εξέταση με άριστα το 100 και με ποσοστώση 70% στον τελικό βαθμό, με την προϋπόθεση ότι ο εξεταζόμενος θα λάβαινε τουλάχιστον 50 βαθμούς στην τελική εξέταση. Το σύστημα αυτό ήταν κοινό σε όλες σχεδόν τις θεματικές ενότητες του ΕΛΠΟΛ.

Η ομάδα των μελών ΣΕΠ ασχολήθηκε με τη δημιουργία επιπλέον ασκήσεων αυτοαξιολόγησης και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε ηλεκτρονική μορφή. Δημιουργήθηκαν εφαρμογές τύπου κουίζ σε λογισμικό τύπου PowerPoint, καθώς και σε ειδικά ελεύθερα λογισμικά για ασκήσεις τύπου κουίζ. Δημιουργήθηκε οδηγός εκπόνησης γραπτών εργασιών, καθώς και συγκεκριμένα κριτήρια βαθμολόγησης των γραπτών εργασιών.

Όπως στην πλειονότητα, αν όχι σε όλα, τα προγράμματα σπουδών ΑεξΑΕ στην Ευρώπη, οι πέντε Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις (ΟΣΣ) ήταν βασικό μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με δεδομένο ότι η ΕΛΠ10 ήταν χωρισμένη σε 4 υποενότητες, οι ΟΣΣ είχαν την ακόλουθη δομή:

- 1^η ΟΣΣ: Γνωριμία, εισαγωγή στο Πρόγραμμα Σπουδών, εισαγωγή στην ΕΛΠ10, εισαγωγή στις πρακτικές και στα εργαλεία ΑεξΑΕ, καλές πρακτικές ΑεξΑΕ, εισαγωγή στην ύλη της 1^{ης} υποενότητας και στο θέμα της γραπτής εργασίας, κοινή εκπαιδευτική δραστηριότητα.

- 2^η -3^η και 4^η ΟΣΣ: Γενική ανατροφοδότηση, ανατροφοδότηση από τη γραπτή εργασία, εισαγωγή στην ύλη της επόμενης υποενοότητας και στο θέμα της γραπτής εργασίας, κοινή εκπαιδευτική δραστηριότητα.
- 5^η ΟΣΣ: Γενική ανατροφοδότηση, ανατροφοδότηση από την τελευταία γραπτή εργασία, διεξαγωγή δοκιμαστικής εξέτασης (mock exam)

Μεταξύ των ΟΣΣ υπήρχε επικοινωνία κυρίως ηλεκτρονική (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) και δευτερευόντως τηλεφωνική κατά τις ώρες γραφείου κάθε ακαδημαϊκού συμβούλου. Οι ακαδημαϊκοί σύμβουλοι (μέλη ΔΕΠ και ΣΕΠ) φρόντιζαν για την τακτική αποστολή γενικών μηνυμάτων (ένα μήνυμα κάθε εβδομάδα ή δεκαήμερο) προς τους φοιτητές του τμήματος ευθύνης τους. Σε επίπεδο τμήματος οργανώνονταν άτυπες, ενδιάμεσες ΟΣΣ, οι οποίες είχαν στόχο να αναθερμάνουν την επαφή των φοιτητών με το πανεπιστήμιο και μεταξύ τους. Στις «ενδιάμεσες ΟΣΣ», οι οποίες διαρκούσαν περί τη μία ώρα, επιλύονταν κυρίως συγκεκριμένες απορίες σχετικές με την ύλη της τρέχουσας υποενοότητας.

Συμπερασματικά θεωρούμε ότι η πρώτη χρονιά είχε αναγνωριστικό χαρακτήρα. Βασίστηκε στη δομή της αντίστοιχης ΕΛΠ10 του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, έγιναν προσθήκες σε εκπαιδευτικό υλικό, δόθηκε μεγάλη έμφαση στην επικοινωνία και μεγάλη βαρύτητα στον σχολιασμό των γραπτών εργασιών. Παράλληλα έγινε η προετοιμασία για την είσοδο του εργαλείου ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης eClass, το οποίο αποτελεί έως σήμερα ακρογωνιαίο λίθο της εκπαιδευτικής μας πρακτικής. Σημειώνεται ότι η ΕΛΠ 10 ήταν η μόνη θεματική ενότητα στο ΑΠΚΥ η οποία αξιοποίησε, έστω εν μέρει, το eClass κατά την πρώτη χρονιά λειτουργίας του Προγράμματος.

5. Η ΕΛΠ10 κατά τη δεύτερη της ακαδημαϊκή χρονιά στον ΕΛΠΟΛ (2008-2009)

Κατά τον δεύτερο χρόνο λειτουργίας του ΕΛΠΟΛ η ΕΛΠ10 είχε έξι τμήματα: δύο στη Λευκωσία, δύο στην Αθήνα και δύο στη Θεσσαλονίκη. Κατά τη δεύτερη ακαδημαϊκή χρονιά τα εκπαιδευτικά μας εργαλεία ήταν οι Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις (ΟΣΣ) και η πλατφόρμα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης eClass. Από τα μέσα της ακαδημαϊκής χρονιάς τέθηκε σε λειτουργία το εργαλείο ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης Elluminate Live! και χρησιμοποιήθηκε πιλοτικά.

Η ύλη (εγχειρίδιο ΕΛΠ10 του ΕΑΠ), η δομή των ΟΣΣ και το σύστημα της εξέτασης (4 εργασίες – γραπτές τελικές εξετάσεις) παρέμειναν ίδια. Η μεγάλη αλλαγή ήταν η εδραίωση της πλατφόρμας eClass ως βασικού ηλεκτρονικού εργαλείου διάθεσης εκπαιδευτικού υλικού και επικοινωνίας. Η κεντρική στήλη του eClass οργανώθηκε βάσει θεμάτων. Επρόκειτο για 7 θέματα:

1. Γενικές πληροφορίες (ενημερωτικά αρχεία και σύνδεσμοι στον ιστότοπο του ΑΠΚΥ, σκοπός-στόχοι και περιληπτική περιγραφή της ΕΛΠ10, ακαδημαϊκό ημερολόγιο, αρχεία με οδηγίες και ασκήσεις για τη συγγραφή γραπτών εργασιών, τα κριτήρια βαθμολόγησης γραπτών εργασιών, το σύστημα της αξιολόγησης, ό,τι άλλο γενικής φύσεως)
2. Υποενοότητα 1: Πολιτισμική θεωρία - ιστορία της αρχαιολογικής έρευνας στην Ελλάδα (σκοπός-στόχοι και περιληπτική περιγραφή της υποενοότητας, η ύλη της υποενοότητας, το θέμα της γραπτής εργασίας, η καταλυτική προθεσμία και ο σύνδεσμος για την υποβολή της εργασίας αποκλειστικά μέσω του συστήματος, βιβλιογραφία στη θεματική της υποενοότητας, αρχεία - χρήσιμα βοηθήματα στη θεματική της υποενοότητας, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και εκπαιδευτικές δραστηριότητες στον τύπο κουίζ)

3. Υποενότητα 2: Η ελληνική γλώσσα και ο αρχαιοελληνικός κόσμος (ό,τι στο προηγούμενο θέμα)
4. Υποενότητα 3: Ο βυζαντινός κόσμος (ό,τι στο προηγούμενο θέμα)
5. Υποενότητα 4: Ο νεοελληνικός διαφωτισμός (ό,τι στο προηγούμενο θέμα)
6. Εξετάσεις (ύλη των εξετάσεων, η δομή του εξεταστικού δοκιμίου, τα θέματα και ο οδηγός απάντησης της δοκιμαστικής εξέτασης της 5^{ης} ΟΣΣ, τα θέματα και ο οδηγός απάντησης των τελικών και των επαναληπτικών εξετάσεων)
7. Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις (οι συνόψεις πεπραγμένων για κάθε ΟΣΣ κάθε τμήματος)

Επιπλέον, το eClass έγινε το βασικό εργαλείο επικοινωνίας. Οι ανακοινώσεις προς τους φοιτητές γίνονταν μέσω των ομάδων συζήτησης και στη βάση της διάκρισης «συζητήσεις για ακαδημαϊκά θέματα» και «συζητήσεις για μη ακαδημαϊκά θέματα». Κάθε φοιτητής μπορούσε να ξεκινήσει μια συζήτηση καταθέτοντας μια απορία, ένα ερώτημα, έναν προβληματισμό ή ένα σχόλιο. Αυτά έφταναν στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο όλων των μελών του τμήματος, ώστε όλοι να συμμετέχουν και να ενημερώνονται. Επίσης, οι φοιτητές κατέθεταν και λάβαιναν τις εργασίες τους αποκλειστικά μέσω του eClass.

Η αποτελεσματική πρακτική του όλου συστήματος στην ΕΛΠ10 συντέλεσε στην εδραίωση του eClass σε όλες τις θεματικές ενότητες του ΕΛΠΟΛ, για τις οποίες αποτέλεσε πρότυπο.

Στο ηλεκτρονικό μέρος των σπουδών είχαμε στην ΕΛΠ10 και στον ΕΛΠΟΛ την πιλοτική εισαγωγή διαδικτυακών διαλέξεων σε απευθείας μετάδοση μέσω του ηλεκτρονικού εργαλείου σύγχρονης τηλεκαίδευσης Elluminate Live!. Με τους σχετικούς κωδικούς και μετά από σειρά σεμιναρίων σε φοιτητές και διδακτικό συμβουλευτικό προσωπικό, οργανώθηκαν οι πρώτες τηλεσυναντήσεις και τηλεδιαλέξεις. Όλοι οι φοιτητές είχαν δυνατότητα συμμετοχής, όπου κι αν βρίσκονταν στον πλανήτη, αρκεί να είχαν πρόσβαση σε ηλεκτρονικό υπολογιστή συνδεδεμένο στο διαδίκτυο. Οι τηλεσυναντήσεις και οι τηλεδιαλέξεις καταγράφονταν και ήταν διαθέσιμες στη συνέχεια μέσω του eClass.

Άλλο σημείο αναφοράς της δεύτερης ακαδημαϊκής χρονιάς της ΕΛΠ10 ήταν η περαιτέρω παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού. Τα μέλη ΣΕΠ δημιούργησαν επιπλέον οδηγούς μελέτης, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και εκπαιδευτικές δραστηριότητες με βάση την ύλη της ΕΛΠ10. Πρόκειται για υλικό που εκτιμήθηκε πολύ από τους φοιτητές μας και θα μπορούσε να συμβάλει στην ΕΛΠ10 του ΕΑΠ, η οποία εξακολουθεί να προσφέρεται βασισμένη στο ίδιο δίτομο εγχειρίδιο.

Με το τέλος της ακαδημαϊκής χρονιάς η ολομέλεια των μελών ΣΕΠ της ΕΛΠ10 προχώρησε σε μια τολμηρή αλλά αναγκαία απόφαση. Μετά από σκέψεις, συζητήσεις και προτάσεις καταλήξαμε στην αναδιαμόρφωση της θεματικής ενότητας, προκειμένου να εξυπηρετεί αποτελεσματικότερα το επίσης υπό αναδιαμόρφωση Πρόγραμμα Σπουδών. Το έως τότε σχήμα (πολιτισμική θεωρία – αρχαιότητα – βυζάντιο – διαφωτισμός), αλλά και η εξάρτηση από ένα και μόνο διδακτικό εγχειρίδιο, και μάλιστα γραμμένο προ πολλών ετών, κρίθηκαν ως σημεία προς επαναδιαπραγμάτευση. Δρομολογήθηκε λοιπόν η νέα ΕΛΠ10, που ξεκίνησε κατά τον επόμενο (τρίτο) χρόνο λειτουργίας του ΕΛΠΟΛ και περιγράφεται συνοπτικά στο επόμενο κεφάλαιο (κεφ. 6).

Συμπερασματικά θεωρούμε ότι η δεύτερη χρονιά ήταν η χρονιά των αποφάσεων και της μετάβασης προς τη νέα ΕΛΠ10. Υπήρχε πλέον η εμπειρία και η εξοικείωση με τα ηλεκτρονικά εργαλεία, ώστε η ΕΛΠ10 να αποκτήσει νέο χαρακτήρα και να εξυπηρετήσει καλύτερα και αποτελεσματικότερα το Πρόγραμμα Σπουδών και τους φοιτητές μας.

6. Η ΕΛΠ10 κατά την τρίτη της ακαδημαϊκή χρονιά στον ΕΛΠΟΛ (2009-2010)

Η τρίτη ακαδημαϊκή χρονιά λειτουργίας της ΕΛΠ10 ήταν μια νέα εκκίνηση: νέα δομή, νέα ύλη, νέα λογική, νέα εργαλεία. Η ΕΛΠ10 είχε περισσότερους φοιτητές από πριν. Τα τμήματα ήταν οχτώ: δύο στην Κύπρο (στη Λευκωσία και στη Λεμεσό), τέσσερα στην Αθήνα και δύο στη Θεσσαλονίκη. Κατά την τρίτη ακαδημαϊκή χρονιά τα κύρια εκπαιδευτικά μας εργαλεία ήταν πλέον τρία: οι ΟΣΣ (όπως τις προηγούμενες χρονιές), η πλατφόρμα eClass (όπως την προηγούμενη χρονιά) και το εργαλείο τηλεσυναντήσεων και τηλεπαρουσιάσεων Illuminate Live! (βλ. παρακάτω).

Η νέα δομή της ΕΛΠ10 είχε ως εξής:

- Υποενότητα 1: Εισαγωγή στην πολιτισμική θεωρία. Τα υποχρεωτικά αναγνώσματα ήταν: Braudel 1996, Williams 1994, Βερνίκος & Δασκαλοπούλου 2002.
- Υποενότητα 2: Εισαγωγή στις επιστήμες της αρχαιολογίας, της κοινωνιολογίας και της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Τα υποχρεωτικά αναγνώσματα ήταν: Ranfrew & Bahn 2001, Hodder 2002, Μανακίδου 1999, Δημητρίου-Κοτσώνη & Δημητρίου 1996.
- Υποενότητα 3: Εισαγωγή στην επιστήμη της ιστορίας. Τα υποχρεωτικά αναγνώσματα ήταν: Marwick 1985, Κιτρομηλίδης 2000, Ροτζώκος 1999.
- Υποενότητα 4: Εισαγωγή στην επιστήμη της φιλολογίας – Η πρόσληψη και προβολή του παρελθόντος. Τα υποχρεωτικά αναγνώσματα ήταν: Jäger 1987, Goldhill 2003, Αθανασόπουλος 1990, Χρυσός 1996, Κακριδής 1996, Funke 1996, Καρπόζηλος 1996, Eideneir 1996, Puchner 1996, Μερακλής 1996, Βερνίκος 2005, Μπούνια 2005, Παυλογεωργάτος & Κωνσταντόγλου 2005.

(Για τις πλήρεις αναφορές βλ. παρακάτω, κεφ. 9 – παράρτημα Ι).

Η νέα αυτή δομή εξυπηρετεί τις ανάγκες του ΕΛΠΟΛ, καθώς προσφέρει στους φοιτητές το υπόβαθρο των επιστημών που έχουν κεντρικό ρόλο στην προσέγγιση του ελληνικού πολιτισμού. Για κάθε υποενότητα οι φοιτητές ήταν υποχρεωμένοι να μελετήσουν σειρά πρωτότυπων επιστημονικών αναγνωσμάτων. Αναιρέθηκε λοιπόν η ανελαστικότητα του ενός και μοναδικού βιβλίου. Η νέα κατάσταση χαρακτηρίζεται από την ευελιξία που παρέχει η επιλογή κειμένων ως επιστημονικών αναγνωσμάτων. Προκειμένου τα τελευταία να προσαρμοστούν στη μεθοδολογία της ΑεξΑΕ, δρομολογήθηκε και υλοποιήθηκε η δημιουργία οδηγών μελέτης (ΟΜ). Κάθε ΟΜ περιείχε σύνοψη του υποχρεωτικού αναγνώσματος, στόχους και αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, έννοιες/κλειδιά, καθώς και επιμέρους σχόλια, ασκήσεις, θέματα για συζήτηση και βιβλιογραφικές αναφορές. Επίσης, για κάθε υποχρεωτικό ανάγνωσμα τα μέλη ΣΕΠ της ΕΛΠ10 εκπόνησαν ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Το σύνολο του υλικού προσφερόταν στους φοιτητές μέσω του eClass, η δομή του οποίου διατηρήθηκε.

Οι καινοτομίες στην ΕΛΠ10 κατά τον τρίτο χρόνο της λειτουργίας της συνεχίστηκαν με την εισαγωγή του διατμηματικού τηλεσεμιναρίου και των τμηματικών τηλεσυναντήσεων με τη χρήση του ηλεκτρονικού εργαλείου συγχρονικής τηλεκπαίδευσης Illuminate Live!. Το διατμηματικό τηλεσεμινάριο είχε τέσσερις τηλεσυναντήσεις, μία προς το τέλος κάθε υποενότητας, στις οποίες μπορούσαν να λάβουν μέρος όλοι οι συμμετέχοντες της ΕΛΠ10 (περίπου 150). Σε κάθε τέτοια τηλεσυνάντηση ορισμένα μέλη ΣΕΠ αναλάμβαναν να παρουσιάσουν ανακοίνωση προς τους φοιτητές στη θεματική της υποενότητας. Οι φοιτητές μπορούσαν στη συνέχεια να θέτουν τις ερωτήσεις και τα σχόλιά τους, ώστε να προκληθεί γόνιμη τηλε-συζήτηση. Σε επίπεδο τμήματος κάθε μέλος ΣΕΠ οργάνωνε τακτικά τηλεσυναντήσεις, προκειμένου να συζητώνται τα ζητήματα της υποενότητας, η

πορεία της μελέτης, τα προβλήματα που παρουσιάζονταν. Σε ορισμένα τμήματα έγιναν παρουσιάσεις ειδικών επιπλέον εργασιών με πρωτοβουλία των φοιτητών, ενώ υπήρξαν μέλη ΣΕΠ που ήταν διαθέσιμα κατά τις ώρες γραφείου μέσω Illuminate Live!

Συμπερασματικά θεωρούμε ότι η τρίτη χρονιά μάς γύρισε πίσω και μας πήγε μπροστά ταυτόχρονα. Ήταν μια νέα αρχή με νέα δεδομένα και με νέα εργαλεία. Τα αποτελέσματα και τα σχόλια των φοιτητών δικαίωσαν τις επιλογές μας.

7. Η ΕΛΠ10 κατά την τέταρτη της ακαδημαϊκή χρονιά στον ΕΛΠΟΛ (2010-2011)

Το εγχείρημα της αναδιάρθρωσης ήταν σε γενικές γραμμές επιτυχές. Η αναδιάρθρωμένη ΕΛΠ10 συνέχισε τη λειτουργία της την τέταρτη χρονιά με ορισμένες αλλαγές. Για μια ακόμη χρονιά οι φοιτητές ήταν περισσότεροι από την προηγούμενη, αλλά ο αριθμός των τμημάτων έμεινε ο ίδιος. Τα τμήματα ήταν και πάλι οχτώ: ένα στη Λευκωσία, πέντε στην Αθήνα και δύο στη Θεσσαλονίκη. Κατά την τέταρτη ακαδημαϊκή χρονιά τα κύρια εκπαιδευτικά μας εργαλεία έγιναν τέσσερα: ΟΣΣ, eClass, Illuminate Live! και επιπλέον το σύστημα EPhorus, ένα λογισμικό εντοπισμού πιθανής λογοκλοπίας σε φοιτητικές εργασίες. Κάθε φοιτητική φοιτητική εργασία αποθηκεύεται σε τράπεζα αρχείων και ελέγχεται για πιθανή λογοκλοπία σε σχέση με τα υπόλοιπα περιεχόμενα της τράπεζας αρχείων. Η τελευταία περιέχει το σύνολο των φοιτητικών εργασιών του παρελθόντος, τα κείμενα των υποχρεωτικών αναγνωσμάτων, διευθύνσεις διαδικτύου και όποια άλλα κείμενα οι διδάσκοντες τοποθετήσουν. Οι αναφορές πιθανής λογοκλοπίας αποστέλλονται στον ακαδημαϊκό σύμβουλο κάθε τμήματος, προκειμένου να κρίνει και να αποφασίσει αν πρόκειται για λογοκλοπία ή όχι.

Η δομή της ΕΛΠ10 διαμορφώθηκε τελικά ως εξής:

- Υποενότητα 1: Εισαγωγή στην πολιτισμική θεωρία – εισαγωγή στην επιστήμη της φιλολογίας. Εθνικές/πολιτισμικές ταυτότητες και η ιδεολογική λειτουργία της κουλτούρας. Τα υποχρεωτικά αναγνώσματα ήταν: Παπαϊωάννου & Καναβού 2010, Braudel 1996, Μπουμπάρης 2006, Βερνίκος & Δασκαλοπούλου 2002, Βαρτζιώτη 2005, Jäger 1987, Πίκουλας 2006, Eideneier 2010.
- Υποενότητα 2: Εισαγωγή στις επιστήμες της αρχαιολογίας και της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Η αρχαιολογία στον ελληνικό χώρο. Τα υποχρεωτικά αναγνώσματα ήταν: Σουβατζή 2010, Ranfrew & Bahn 2001, Μελάς 2003, Bahn 2004, Μανακίδου 1999, Γέμτος 1995, Τσαούσης 2001.
- Υποενότητα 3: Εισαγωγή στην επιστήμη της ιστορίας. Η ελληνική ιστοριογραφία και εθνική ιδεολογία από το Διαφωτισμό και εξής. Η διαμόρφωση της «κλασικής» παράδοσης στον ελληνικό πολιτισμό. Τα υποχρεωτικά αναγνώσματα ήταν: Μοσχόπουλος 2010, Marwick 1985, Κιτρομηλίδης 2000, Ροτζώκος 1999, Χρυσός 1996, Κακριδής 1996, Funke 1996, Καρπόζηλος 1996, Eideneier 1996, Puchner 1996, Μερακλής 1996.
- Υποενότητα 4: Προβολή πολιτισμού. Ο πολιτισμός ως προϊόν: πολιτιστική πολιτική και διαχείριση. Πολιτιστικές βιομηχανίες. Τα υποχρεωτικά αναγνώσματα ήταν: Παπαϊωάννου 2010, Βούρη 2002, Black 2009, Μπιτσάνη 2004, Μούσης 2005, Βερνίκος 2005, Μπούνια 2005, Παυλογεωργάτος & Κωνσταντογλου 2005, Μπαντιμαρουδής & Πιτσάκη 2005, Σκοπετέας 2005, Πασχαλίδης 2005.

(Για τις πλήρεις αναφορές βλ. παρακάτω, κεφ. 9 – παράρτημα Ι).

Για κάθε υποενότητα δρομολογήθηκε και υλοποιήθηκε η δημιουργία κειμένου εναλλακτικού διδακτικού υλικού (ΕΔΥ), το οποίο λειτούργησε ως πλαίσιο για το θεματικό εύρος κάθε υποενότητας και ως υλικό – ομπρέλα για τα υποχρεωτικά αναγνώσματα. Έτσι τα υποχρεωτικά αναγνώσματα έγιναν ακόμη πιο προσιτά στους φοιτητές. Η ομάδα των μελών ΣΕΠ δημιούργησε οδηγούς μελέτης, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και εκπαιδευτικές δραστηριότητες για κάθε νέο υποχρεωτικό ανάγνωσμα. Το διατηρηματικό τηλεσεμινάριο μέσω του εργαλείου Elluminate Live! συνεχίστηκε με την ίδια λογική και με μεγαλύτερη συμμετοχή. Παράλληλα διατηρήθηκαν οι καλές πρακτικές στα άλλα επίπεδα (ΟΣΣ, σχολιασμός των φοιτητικών εργασιών, χρήση του eClass).

8. Συμπεράσματα και η μελλοντική προοπτική

Η ΕΛΠ10 βρίσκεται πλέον στην πέμπτη χρονιά της λειτουργίας της. Έχει ως παρακαταθήκη την έως σήμερα δουλειά και προσπάθεια (βλ. κεφ. 10 παρακάτω, όπου το παράρτημα II – συνοπτικός κατάλογος εκπαιδευτικού υλικού που έχει δημιουργηθεί στο πλαίσιο της ΕΛΠ10), καθώς και τη θέλησή μας για περαιτέρω κινήσεις και συνεχή βελτίωση. Στην κατεύθυνση αυτή έχουν δρομολογηθεί οι ακόλουθες δράσεις:

- η εξασφάλιση των πνευματικών δικαιωμάτων για την ψηφιοποίηση και τη διάθεση υλικού σε ηλεκτρονική μορφή, το οποίο θα ήταν χρήσιμο στους φοιτητές μας.
- συνεντεύξεις με ειδικούς επιστήμονες σε θέματα της ύλης της ΕΛΠ10 και διάθεση των συνεντεύξεων αυτών μέσω του eClass, ώστε οι φοιτητές μας να γνωρίσουν διακεκριμένους επιστήμονες που ασχολούνται με ζητήματα της θεματικής μας.
- σύνδεση της ΕΛΠ10 με άλλες δράσεις, όπως είναι η διάθεση υλικού από άλλες πηγές που αφορά στη θεματική μας (βιντεοσκοπημένες διαλέξεις, ντοκιμαντέρ, ψηφιακές φωτογραφίες και ταινίες, εικονικά μουσεία, ό,τι άλλο).
- Δημιουργία βιντεοδιαλέξεων (video lectures), που θα καλύπτουν τα βασικά σημεία της ύλης. Εισηγητές θα είναι τα μέλη ΣΕΠ της ΕΛΠ10, αλλά και άλλοι. Η πρακτική της διάθεσης video lectures στην από απόσταση εκπαίδευση έχει υιοθετηθεί από διάσημα Πανεπιστήμια του κόσμου.

Αδιαπραγμάτευτη είναι η θέση μας υπέρ της συνεχούς επαγρύπνησης και βελτίωσης. Στο πλαίσιο της προσπάθειάς αυτής και της μεγάλης μας διάθεσης προς αυτή την κατεύθυνση είναι και η παρούσα εισήγηση. Θέλουμε τις ιδέες και τις απόψεις σας. Με χαρά θα δεχτούμε τα όποια σχόλιά σας.

9. Παράρτημα I: Υποχρεωτικά αναγνώσματα της ΕΛΠ10 (2007-2011)

Έργα γραμμένα στα ελληνικά:

Αθανασόπουλος, Δ., (1990). *Για μια πολιτική της κουλτούρας*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης, σελ. 104-120, 249-326

Βαρτζιώτη, Ο., (2005). Η λέξη πολιτισμός και η σημασία της. *Ελληνικά*, τεύχος 55.2, σελ. 261-273

Βερνίκος, Ν. & Δασκαλοπούλου, Σ., (2002). *Πολυπολιτισμικότητα. Οι διαστάσεις της πολιτισμικής ταυτότητας*, Αθήνα: Κριτική, σελ. 20-47 («Εισαγωγή: οι λέξεις και οι έννοιες»), 99-134 («Εθνη, εθνότητες, φύλα»)

Βερνίκος, Ν., (2005). Το διεθνές δίκαιο για τις πολιτιστικές στατιστικές της UNESCO και οι κατηγορίες των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Στο: Βερνίκος, Ν. Δασκαλοπούλου, Σ., Μπαντιμαρούδης, Φ., Μπουμπάρης, Ν. &

- Παπαγεωργίου, Δ., (επιμ.). 2005. *Πολιτιστικές Βιομηχανίες: διαδικασίες, υπηρεσίες και αγαθά*, Αθήνα: Κριτική, σελ. 23-38
- Βούρη, Σ., (2002). Μουσείο και συγκρότηση εθνικής ταυτότητας. Στο: Κόκκινος, Γ. & Αλεξάκη, Ε., *Διεπιστημονικές προσεγγίσεις στη μουσειακή αγωγή*, Αθήνα:Μεταίχμιο, σελ. 55-65
- Βούρτσος, Ι., Μανακίδου, Ε., Πασχαλίδης, Γ. & Σμπόνιας, Κ., (1999). *Εισαγωγή στον Ελληνικό Πολιτισμό, τόμος Α, Η έννοια του Πολιτισμού. Όψεις του Ελληνικού Πολιτισμού*, Πάτρα: Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο
- Γέμπτος, Π., (1995). *Κοινωνικές Επιστήμες. Μια εισαγωγή*, Αθήνα: Τυπωθήτω, σελ. 160-172 («Προβλήματα και βασικές έννοιες της Κοινωνιολογίας»), σελ. 180-183 («Προβλήματα και βασικές έννοιες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας»)
- Γιαννόπουλος, Ι., Κατσιαμπούρα, Γ. & Κουκουζέλη, Α., (2000). *Εισαγωγή στον Ελληνικό Πολιτισμό, τόμος Β, Σημαντικοί Σταθμοί του Ελληνικού Πολιτισμού*, Πάτρα: Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο
- Δημητρίου-Κοτσώνη, Σ. & Δημητρίου, Σ., (1996). *Ανθρωπολογία και Ιστορία*. Αθήνα: Καστανιώτη, σελ. 13-25, 177-216
- Κακριδής, Φ., (1996). Η γερμανική διαχείριση της ελληνικής κληρονομιάς. Στο: Χρυσός, Ε., (επιμ.). 1996. *Ένας νέος κόσμος γεννιέται. Η εικόνα του ελληνικού πολιτισμού στη γερμανική επιστήμη κατά το 19ο αιώνα*. Αθήνα, Ακρίτας, σελ. 25-40
- Καρπόζηλος, Α., (1996). Ο Κάρολος Κρουμπάχερ και ο ελληνικός πολιτισμός. Στο: Χρυσός, Ε., (επιμ.). 1996. *Ένας νέος κόσμος γεννιέται. Η εικόνα του ελληνικού πολιτισμού στη γερμανική επιστήμη κατά το 19ο αιώνα*. Αθήνα, Ακρίτας, σελ. 129-142
- Κιτρομηλίδης, Π., (2000). *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, σελ. 83-124
- Μανακίδου, Ε., (1999). «Η σημασία και η προσφορά της αρχαιολογικής έρευνας στην Ελλάδα». Στο: Βούρτσος, Ι. κ.ά. (επιμ.). *Εισαγωγή στον Ελληνικό Πολιτισμό. Η Έννοια του Πολιτισμού, Όψεις του Ελληνικού Πολιτισμού*, τόμος Α΄. Πάτρα: Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο, σελ. 173-245
- Μελάς, Μ., (2003). *Η αρχαιολογία σήμερα. Κοινωνική-πολιτισμική θεωρία, ανθρωπολογία και αρχαιολογική ερμηνεία*, Αθήνα: Καρδαμίτσα, σελ. 259-335 («Η ιστορική προσέγγιση στην Αρχαιολογία»)
- Μερακλής, Μ., (1996). Ο Φαλλμεράγερ και η ελληνική λαογραφία. Στο: Χρυσός, Ε., (επιμ.). 1996. *Ένας νέος κόσμος γεννιέται. Η εικόνα του ελληνικού πολιτισμού στη γερμανική επιστήμη κατά το 19ο αιώνα*. Αθήνα: Ακρίτας, σελ. 269 – 276.
- Μοσχόπουλος, Δ., (2010). *Εισαγωγή στην επιστήμη της Ιστορίας*, Λευκωσία, Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Μούσης, Ν., (2005). «Η πολιτιστική πολιτική της ΕΕ», στο Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτική, Αθήνα: εκδ. Παπαζήση (1^η έκδοση το 1995), κεφ. 10, ενότητα 10.3 (το κείμενο διατίθεται διαδικτυακά στο: http://europedia.moussis.eu/books/Book_2/4/10/03/index.tkl?lang=gr&all=1&pos=123&s=1&e=10, ανάκτηση 15/6/2011)
- Μπαντιμαρούδης, Φ & Πιτσάκη, Ε., (2005). Η ελληνική βιομηχανία του βιβλίου. Στο: Βερνίκος, Ν. Δασκαλοπούλου, Σ., Μπαντιμαρούδης, Φ., Μπουμπάρης, Ν. & Παπαγεωργίου, Δ., (επιμ.). 2005. *Πολιτιστικές Βιομηχανίες: διαδικασίες, υπηρεσίες και αγαθά*, Αθήνα: Κριτική, σελ. 109-125
- Μπιτσάνη, Ε., (2004). *Πολιτισμική διαχείριση και περιφερειακή ανάπτυξη. Σχεδιασμός πολιτιστικής πολιτικής και πολιτιστικού προϊόντος*, Αθήνα, Διόνικος

- Μπουμπάρης, Ν., (2006). Εισαγωγή: Τι είναι κουλτούρα; Τι είναι πολιτισμική θεωρία; Στο: Smith, P. 2006. *Πολιτισμική θεωρία. Μια εισαγωγή*, μτφρ. Α. Κατσίκερρος, επιμ. Ν. Μπουμπάρης, Αθήνα: Κριτική, σελ. 25-31
- Μπούνια, Α., (2005). Τα μουσεία ως πολιτιστικές βιομηχανίες: θέματα και προβληματισμοί – μια προκαταρκτική συζήτηση. Στο: Βερνίκος, Ν. Δασκαλοπούλου, Σ., Μπαντιμαρούδης, Φ., Μπουμπάρης, Ν. & Παπαγεωργίου, Δ., (επιμ.). 2005. *Πολιτιστικές Βιομηχανίες: διαδικασίες, υπηρεσίες και αγαθά*, Αθήνα: Κριτική, σελ. 39-58
- Παπαϊωάννου, Γ. & Καναβού, Ν., (2010). *Εισαγωγή στην πολιτισμική θεωρία – Εισαγωγή στην επιστήμη της φιλολογίας*, Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Παπαϊωάννου, Γ., (2010). *Πρόσληψη και προβολή του παρελθόντος*, Λευκωσία: Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Πασχαλίδης, Γ., (2005). Η ελληνική τηλεόραση. Στο: Βερνίκος, Ν. Δασκαλοπούλου, Σ., Μπαντιμαρούδης, Φ., Μπουμπάρης, Ν. & Παπαγεωργίου, Δ., (επιμ.). 2005. *Πολιτιστικές Βιομηχανίες: διαδικασίες, υπηρεσίες και αγαθά*, Αθήνα: Κριτική, σελ. 173-200
- Παυλογεωργάτος, Γ. & Κωνσταντογλου, Μ., (2005). Πολιτισμικός τουρισμός: η περίπτωση της Ελλάδας, σελ. 59-84
- Πίκουλας, Γ.Α., (2006). *Εισαγωγή στην αρχαία ελληνική ιστορία και αρχαιογνωσία*. Αθήνα: Καρδαμίτσα, σελ. 55-99, 108-139
- Ροτζώκος, Ν., (1999). Η νεοελληνική εθνική ιδεολογία και η εθνική ιστοριογραφία. Στο Γ. Μαργαρίτης κ.ά. (επιμ.), *Ελληνική Ιστορία. Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, σελ. 215-246
- Σκοπετέας, Γ., (2005). Ο ελληνικός κλασικός κινηματογράφος: μια αισθητική προσέγγιση στη σύγχρονη ελληνική κινηματογραφική βιομηχανία (1994 - 1999). Στο: Βερνίκος, Ν. Δασκαλοπούλου, Σ., Μπαντιμαρούδης, Φ., Μπουμπάρης, Ν. & Παπαγεωργίου, Δ., (επιμ.). 2005. *Πολιτιστικές Βιομηχανίες: διαδικασίες, υπηρεσίες και αγαθά*, Αθήνα: Κριτική, σελ. 127-148.
- Σουβατζή, Σ., (2010). *Εισαγωγή στις επιστήμες της Αρχαιολογίας και της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας*, Λευκωσία, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου
- Τσαούσης, Δ.Γ., (2001). Η κοινωνική ανθρωπολογία στην Ελλάδα. Στο: Λιένχαρτ, Γκ. *Κοινωνική Ανθρωπολογία*, μτφ. Δ.Γ. Τσαούσης, Αθήνα, Gutenberg, σελ. 11-22
- Χρυσός, Ε., (1996). *Novus incipit orbis: εισαγωγή στη θεματική του συνεδρίου*. Στο: Χρυσός, Ε., (επιμ.). 1996. *Ένας νέος κόσμος γεννιέται. Η εικόνα του ελληνικού πολιτισμού στη γερμανική επιστήμη κατά το 19ο αιώνα*. Αθήνα, Ακρίτας, σελ. 13-24
- Έργα μεταφρασμένα στα ελληνικά:
- Bahn, P., (2004). *Αρχαιολογία. Οδηγός στο παρελθόν και στους θησαυρούς του κόσμου*. μτφ. Μτεττίνα Τσιγαρίδα. Αθήνα: Καπόν, σελ. 69-91 («Αναζήτηση και εξερεύνηση αρχαιολογικών χώρων»)
- Black, G., (2009). *Το ελκυστικό μουσείο. Μουσεία και επισκέπτες*, μτφρ. Σ. Κωτίδου, Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, κεφ. 5 («Μουσείο και διά βίου μάθηση»), σελ. 159-195
- Braudel, F., (1996). *Γραμματική των πολιτισμών*, μτφρ. Άρης Αλεξάκης, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, σσ. 49-94

- Eideneier, H., (2010). *Όψεις της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας από τον Όμηρο έως σήμερα, από τη Ραψωδία στο Ραπ.* μτφ. Ευ. Θωμαδάκη. Αθήνα, Παπαδήμας, σελ. 13-57, 245-256
- Eideneir, H., (1996). Αναζητώντας την ελληνική δημοτική ποίηση. Στο: Χρυσός, Ε., (επιμ.). 1996. *Ένας νέος κόσμος γεννιέται. Η εικόνα του ελληνικού πολιτισμού στη γερμανική επιστήμη κατά το 19ο αιώνα.* Αθήνα, Ακρίτας, σελ. 223-246
- Funke, P., (1996). Η αρχαία Ελλάδα: ένα αποτυχημένο έθνος; Ζητήματα πρόσληψης και ερμηνείας της αρχαίας ελληνικής ιστορίας στην γερμανική ιστοριογραφία του 19ου αιώνα. Στο: Χρυσός, Ε., (επιμ.). 1996. *Ένας νέος κόσμος γεννιέται. Η εικόνα του ελληνικού πολιτισμού στη γερμανική επιστήμη κατά το 19ο αιώνα.* Αθήνα, Ακρίτας, σελ. 83-106
- Goldhill, S., (2003). *Ποιος χρειάζεται τους Έλληνες; Ποιος χρειάζεται τα ελληνικά;* μτφ. Γ. Κουσούνελος, Αθήνα, Ενάλιος, σελ. 13-111
- Hodder, I., (2002). *Διαβάζοντας το παρελθόν. Τρέχουσες ερμηνευτικές προσεγγίσεις στην αρχαιολογία.* μτφ. Π. Μουτζουριδής, Κ. Νικολέντζος, Μ. Τσούλη, Αθήνα, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, σελ. 33-56, 138-174, 275-290
- Jäger, G., (1987). *Εισαγωγή στην Κλασική Φιλολογία.* Αθήνα, Παπαδήμας, σελ. 1-31, 51-57
- Marwick, A., (1985). *Εισαγωγή στην Ιστορία,* Βρετανικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Αθήνα, Κουτσούμπος, σελ. 1-166
- Puchner, W., (1996). Οι ιδεολογικές βάσεις της επιστημονικής ενασχόλησης με τον λαϊκό πολιτισμό τον 19ο αιώνα. Στο: Χρυσός, Ε., (επιμ.). 1996. *Ένας νέος κόσμος γεννιέται. Η εικόνα του ελληνικού πολιτισμού στη γερμανική επιστήμη κατά το 19ο αιώνα.* Αθήνα, Ακρίτας, σελ. 247 – 268
- Renfrew, C. & Bahn, P., (2001). *Αρχαιολογία: θεωρίες, μεθοδολογία και πρακτικές εφαρμογές,* Αθήνα, Καρδαμίτσας, σελ. 9-15, 18-44, 45-68 σελ. 481-514
- Williams, R., (1994). *Κουλτούρα και Ιστορία,* μτφ. Β. Αποστολίδου, Αθήνα, Γνώση, σελ. 24-81, 137-153

10. Παράρτημα II: Συνοπτικός κατάλογος εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της ΕΛΠ10 (2007-2011)

Τα εκπαιδευτικό υλικό που σημειώνεται στη συνέχεια έχει δημιουργηθεί από τα μέλη ΔΕΠ και ΣΕΠ που εργάστηκαν στην ΕΛΠ10 κατά τα πρώτα τέσσερα έτη της λειτουργίας της. Αξίζουν σε όλους πολλές και θερμές ευχαριστίες για την καλή αυτή δουλειά και κοπιώδη προσπάθεια. Το εκπαιδευτικό υλικό διατίθεται στο σύνολό του μέσω της πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης του ΑΠΚΥ eClass.

- 48 Οδηγοί Μελέτης υποχρεωτικών αναγνωσμάτων. Κάθε οδηγός μελέτης περιλαμβάνει: περίληψη του υποχρεωτικού αναγνώσματος, σκοπός-στόχοι, αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, σύνοψη του υποχρεωτικού αναγνώσματος, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης, εκπαιδευτικές δραστηριότητες, βιβλιογραφία)
- 514 ασκήσεις αυτοαξιολόγησης
- 136 εκπαιδευτικές δραστηριότητες (συμπεριλαμβάνονται και οι κοινές εκπαιδευτικές δραστηριότητες κατά τις ΟΣΣ)
- 16 βοηθητικά αρχεία για την εκπόνηση γραπτών εργασιών (οδηγός εκπόνησης, ασκήσεις παραπομπών, χρήση του κόμματος, χρήση του τελικού ν, συχνά εμφανιζόμενα λάθη στις γραπτές εργασίες, άλλα)
- 18 βιβλιογραφίες
- 4 κείμενα εναλλακτικού διδακτικού υλικού (μέσος όρος: 50 σελίδες)